

PANORAMA VAN WERKZAAMHEDEN VAN DE B.V.D. (1e halfjaar 1962).

Contra subversie.

Het rechtsextremisme, dat volgens de Waarheid nog steeds een groot gevaar in Nederland is, schrompelde verder ineen door de neergaande ontwikkeling van de Eurodivisie. Een overzicht dat ontvangen werd over het neo-naziisme in Duitsland toonde dat ook daar een sterke teruggang zich heeft voorgedaan. De eis van "Verenigd Verzet" om de "Kinag" te verbieden moet dan ook als een propagandastunt worden beschouwd.

"Verenigd Verzet" was overigens actief tegen het Duitse verbod van de Vereinigungen der Verfolgten des Naziregimes (VVN), een communistische mantelorganisatie. Reeds eerder bleek dat "Verenigd Verzet" nauw met deze organisatie samenwerkt.

Tenamen met andere mantelorganisaties werden de vredeacties voortgezet, waarbij de hervatting der Amerikaanse kernproeven nieuwe stof opleverde. De inmiddels geheel onder de heerschappij van de CPN gebrachte Nederlandse Vredesraad nam de gebruikelijke houding aan.

De Nederlandse Vrouwen Beweging hield een enquête gericht tegen de troepenplaatsingen naar Nieuw-Guinea en wist daarmee een brede aandacht te trekken.

De onderwerpen Nieuw-Guinea en atoemprouven waren ook buiten het communistisch kamp een basis voor politieke actie, waarbij het Comité 1962 voor de Vrede zich het meest roerde. De toegenomen betekenis van deze activiteiten maakte een nieuw supplement op het "rose boekje" (een overzicht van niet-communistische organisaties) nodig.

De Pacifistisch Socialistische Partij trek bij de verkiezingen door de sterke stemmenwinst zeer de aandacht. Deze organisatie heeft thans een zodanige betekenis gekregen dat het nodig is geworden om opnieuw te overwegen in welke mate er door de dienst aandacht aan moet worden besteed. Daarbij zal de gebleken belangstelling van Sovjet-zijde een belangrijke factor moeten zijn.

Ook de Communistische Partij Nederland ziet met voldoening op de verkiezingen terug. Voor het eerst sinds lange jaren toonde de partij een (zij het geringe) vooruitgang. De algemeen secretaris Paul de Groot verbleef wegens ziekte van 9 maart tot 25 juni in de Sovjet Unie. De indruk bestaat dat De Groot er thans ernstig over denkt zich terug te gaan trekken. In hoeverre de huidige koers van Moskou, die hem zeker zal zijn duidelijk gemaakt tijdens zijn verblijf aldaar, deze neiging versterkt, is niet met zekerheid te zeggen. Enkele recente berichten kunnen een aanwijzing zijn voor een minder strakke koers van de CPN en een grotere geneigdheid tot samenwerking met anderen. Dit kan zich in het bijzonder openbaren t.a.v. de PSP.

De Socialistische Werkers Partij toonde haar kwijnend bestaan in de uitslag der verkiezingen: in geen enkel vertegenwoordigend lichaam zal zij optreden.

Op het gebied der vakbondspolitiek bereikt de CPN bijzonder weinig. De veel geprezen politiek van intrede in het NVV is door het optreden van de NVV-leiding geheel mislukt.

De toelating van vreemde arbeidskrachten houdt in communistische kring de aandacht bezig en stelt daardoor nieuwe eisen.

Naast de geregelde rapportage vervaardigde de afdeling een aantal overzichten van CPN-districten, mede ten behoeve van eventuele besprekingen met de Commissarissen der Koningin. Er werden overzichten over diverse onderwerpen gemaakt ten behoeve van de NATO, terwijl ook actief door een lid van het personeel werd meegewerkt in een werkgroep die rapporteerde over het conflict tussen de communistische partijen van de Sovjet Unie en China.

Ook werd voorbereidend werk gedaan met het oog op een eventuele uitzonderingstoestand.

Het afdelingshoofd vertoefde enige maanden op de Nederlandse Antillen, teneinde in het kader van de Technische Bijstand de Regering der Nederlandse Antillen te adviseren over veiligheidsvraagstukken. Dit bezoek zal een nauwere samenwerking tot gevolg hebben.

Het selectiewerk voor de aanwerving van een aantal nieuwe krachten en de opleiding daarvan bracht voor de afdeling veel werk met zich mee.

Contra-spionage.

Sovjet-Rusland.

Politieke betrekkingen: Het contact van de zijde der Sovjet-ambassade met de PSP werd voortgezet en lijkt na de door de PSP behaalde gunstige verkiezingsuitslagen frequenter te worden.

Daarnaast werden wederom veelvuldige pogingen geconstateerd van de zijde van de Sovjet-vertegenwoordiging tot het in contact treden met vooraanstaande journalisten en politici. Een en ander thans onder meer als uitvloeisel van de, na het in oktober 1961 te Moskou gehouden 22e Partijcongres, aan de Sovjet-vertegenwoordigingen buitenslands gegeven directieven terzake van de uitbreiding van het contact met de kapitalistische landen.

Voorts werd wederom het zeer frequente contact tussen Sovjet-vertegenwoordiging enerzijds en Cubaanse vertegenwoordiging anderzijds waargenomen.

In de afgelopen verslagperiode vond tenslotte de terugkeer naar de Sovjet Unie plaats van de Sovjet-chemicus, Dr. GOLUB, die in oktober 1961 asiel verzocht in Nederland. Aan deze terugkeer waren, voor wat de Sovjet-ambassade betreft, geen vermeldenswaardige consequenties verbonden.

Economische betrekkingen: Na de in november-december gehouden Nederlandse industriële tentoonstelling te Moskou heeft vervolgens in mei j.l. een Nederlandse delegatie uit de chemische sector de Sovjet Unie bezocht, terwijl in juli aldaar een tentoonstelling van medische apparatuur zal worden gehouden, waaraan ook door het Nederlandse bedrijfsleven zal worden deelgenomen, ditmaal onder meer vertegenwoordigd door de N.V. Philips.

Aktiviteit Sovjet-inlichtingendiensten: Ook in verslagperiode werden aanwijzingen verkregen, dat de Sovjet-inlichtingendiensten hun activiteiten nog allerminst gestaakt hebben. Intensieve controle van de faits et gestes van de betrokken Sovjet-functionarissen blijft dan ook nog steeds een eerste vereiste. Daarnaast bleek het noodzakelijk de groep van personen die reizen naar de Sovjet Unie maken, nauwkeurig te onderzoeken, zulks in verband met gebleken benadering van enkele dezer personen in de Sovjet Unie.

Tsjecho-Slowakije, Polen en Hongarije.

Ten aanzien van de Tsjechische vertegenwoordiging in Nederland werd geconstateerd, dat de ontwikkeling op politiek en cultureel gebied, als gereleveerd in het Panorama betrekking hebbende op het 2e halfjaar 1961, voortgang vindt.

De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat deze ontwikkeling in de nabije toekomst desniettemin enige vertraging zal ondervinden door inkrimping van personeel van de Legatie, vermoedelijk op besuinigingsgronden. Dit impliceert echter niet, dat de Tsjechische inlichtingendienst, die zijn eigen doeleinden middels de activiteiten van culturele en politieke propaganda tracht te verwezenlijken, eveneens tot een minder intensieve werkzaamheid zal worden gedwongen. Er zijn aanwijzingen, dat juist deze inlichtingenactiviteiten - ook ten aanzien van de Nederlandse zakenlieden - onverminderd voortgang zullen vinden.

Ook de activiteiten van de Poolse vertegenwoordiging en van de inlichtingendienst van dit land hebben geen merkbare veranderingen ondergaan.

Alleen kan worden opgemerkt, dat zich in Poolse emigrantenkringen moeilijkheden hebben voorgedaan, welke hebben geleid tot een poging te komen tot de oprichting van een afgescheiden groep uit de Poolse Boerenpartij (P.S.L.), welke georiënteerd zou zijn op het regime in Warschau.

Doordat het huidige landelijk bestuur van de P.S.L. in Nederland deze poging tot afscheiding en het politieke streven van deze groepering tijdig signaleerde, werd de oprichting van deze groepering in de kiem gesmoord.

Wat Hongarije betreft viel er evenmin afwijking van het gewone patroon te constateren. Door een viertal Hongaren werden visa voor Nederland aangevraagd onder het mom van toerisme. In werkelijkheid hielden deze Hongaren, onder wie zich de vice-president van de Hongaarse Vredesraad bevond, zich bezig met het voeren van besprekingen met

Oost-Duitsland.

De activiteit van de Oostduitse inlichtingendienst gaat onverminderd voort en het aantal onderzoeken dat tengevolge hiervan moet worden ingesteld is aanzienlijk.

Nog steeds keren Nederlanders terug uit Oost-Duitsland. Dit vormt een probleem op zichzelf, daar in verschillende gevallen gebleken is dat zich onder deze repatrianten personen bevonden die in contact geweest waren met een Oostduitse inlichtingendienst.

Cuba.

Als gevolg van de politieke ontwikkeling in Cuba, werd aan het geringe contingent Cubanen hier te lande, hoofdzakelijk gevormd door de diplomatieke vertegenwoordiging, aandacht besteed. Een druk, naar het voorkomt sociaal, verkeer met Russische functionarissen werd waargenomen. Vooral nog is echter niet gebleken, dat hulp aan inlichtingenactiviteiten van het Russische apparaat werd verleend. Wel werd intermediair verleend voor het tot stand brengen van contacten van Russische functionarissen met alhier verblijvende Zuidamerikaanse studenten.

Diversen.

De politieke oplossing van het Algerije-conflict deed de politieke activiteit onder de Algerijnen hier te lande verminderen.

Een allengs toenemend aantal meldingen van overheidsinstanties en particulieren over al of niet terecht

vermeende verdachte gedragingen van derden, meest in onderzoek worden genomen. Soms bleek de omvang van het onderzoek niet in evenredigheid te staan tot het verkregen resultaat - in enkele gevallen bleken de verdachte zaken een criminele achtergrond te hebben. Echter werden in enige gevallen ook waardevolle gegevens verkregen.

Meer systematisch wordt thans de lokale Politie ingeschakeld om attent te zijn op bepaalde facetten, teneinde de spontane rapportage als bedoeld in artikel 31 K.B. te bevorderen. De voorlopige resultaten zijn niet ongunstig.

Een begin werd gemaakt met de bestudering van de mogelijkheden geboden door het paskaartensysteem voor de bewerking van contra-spionage-gegevens. Informeel contact werd opgenomen met de Kantoor Machine Centrale en de Rijkscentrale voor Mechanische Administratie. Een der hoofdamttenaren van de Afdeling Contra-spionage volgde daartoe een oriënteringscursus bij de I.B.M. te Amsterdam.

Het aantal uitgebreide persoonsonderzoeken voor intern gebruik van de sector contra-spionage bedroeg in de eerste helft van 1962: , terwijl volgacties plaatsvonden.

Rood-China.

De op de Chinesen gerichte werkzaamheden leverden, mede dank zij de uitbouw van de betrokken sectie, waarover in het vorige verslag is gerapporteerd, belangrijke resultaten op. Uit de beschikbare bronnen werden tal van politieke gegevens verkregen, die bijdroegen tot een verdieping van het inzicht zowel in de rol, die de Chinese Volksrepubliek in de internationale communistische beweging speelt, als in de politieke en ideologische controversen tussen Communistisch China en Sovjet Rusland.

De kennis omtrent Chinese subversieve activiteiten kon in de verslagperiode eveneens worden verdiept. De uitwisseling van gegevens daarover met buitenlandse zusterdiensten bleek wederom zeer nuttig te zijn. Het is wel duidelijk, dat de door de dienst verstrekte gegevens een zeer essentiële bijdrage vormen voor de kennis van deze diensten omtrent China.

Ten gevolge van algemene besuinigingsmaatregelen, die de regering van Peking in verband met de drie achtereenvolgende slechte oogstjaren in China moest treffen, was de Chinese vertegenwoordiging hier te lande genoodsaakt haar personeel in te krimpen. In de verslagperiode zijn enkele functionarissen naar hun geboorteland teruggekeerd zonder door anderen te zijn vervangen. Het ziet er naar uit, dat de Chinese vertegenwoordiging hierdoor haar werkzaamheden zal moeten beperken, doch er zijn nog geen aanwijzingen, dat zij zich voortaan ook minder zal laten gelden op het terrein van spionage en andere subversieve activiteiten.

Indonesië. In verband met de Indonesische aanvallen op Nieuw-Guinea werd het toezicht op de activiteiten van

Indonesiërs verscherpt. Dit toezicht wordt echter bemoeilijkt door de liberalisatie van het grensverkeer, waardoor Indonesiërs zonder bezwaar Nederland kunnen binnenkomen.

Ook de in Nederland verblijvende Surinamers werden, vanwege de toenemende activiteit van een kleine kern van links-geïntereerden onder hen, in de verslagperiode onder scherpere observatie genomen.

Beveiliging.

Algemeen. De eerste druk van het Beveiligingsvoorschrift-II 1961 kwam medio februari van de Landsdrukkerij en werd afgeleverd aan alle Ministeries. Aan de beveiligingsambtenaren werd een toelichting op het voorschrift verstrekt. Het voorschrift werd o.a. ook toegezonden aan de Commissarissen der Koningin - mede voor de Burgemeesters in hun ressort - P.T.F., Nederlandse Spoorwegen en alle Politieverbindingen van de Dienst. De aandacht die bij de Departementen tot op heden aan de invoering ervan besteed werd, was over het geheel genomen nogal teleurstellend. Dit was aanleiding aan het einde van de verslagperiode in een brief aan alle Secretarissen-Generaal het belang van deze zaak nog eens uiteen te zetten en hun steun voor de invoering in te roepen.

Ook de model-circulaire van het Ministerie, betreffende privé-reizen achter het IJzeren Gordijn, verkreeg bij enkele Ministeries niet die aandacht, die deze aangelegenheid, mede in het belang van betrokkenen zelf, verdient.

Uit een aanvraag van het Hoogheerraadschap "Rijnland" bleek, dat het zogenaamde Ambtenarenverbod in het nieuwe personeelstatuut was opgenomen, mede onder invloed van de Unie van Waterschapsbonden. Uit dezen hoofde is een toename van naslag van politieke antecedenten te verwachten.

De politieke screening van alle vreemde arbeidskrachten die Nederland tegenwoordig werft, is veelal onmogelijk. Het E.E.G.-verdrag voorziet hier, met uitzondering van de wapeningsindustrie, niet in.

De toelating van de diverse vreemdelingen in de Nederlandse gemeenschap noodzaakt uiteraard de dienst tot een aanzienlijk grotere inspanning om geïnformeerd te zijn.

De toepassing van de met ingang van 1 januari ingevoerde "verjaringsregeling oorlogspolitieke gegevens" geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Er wordt een toenemende neiging in het bedrijfsleven merkbaar zowel gerubriceerde opdrachten voor de verdediging van het Westen als exportorders naar IJzeren-Gordijn-landen

te verwerven. De hieruit voortvloeiende moeilijkheden voor de beveiliging maken geregeld diepgaand overleg nodig, o.a. met het Commissariaat voor de Militaire Productie bij Economische Zaken.

In de nabespreking van de oefening "Zebralin", georganiseerd door de Staf Civiele Verdediging, werd door deze Staf de wenselijkheid van meer zorg voor de beveiliging als één der conclusies uitgesproken.

Gebleken is, dat als gevolg van voortgaand Benelux overleg, de noodzaak van beveiliging naar voren begint te komen.

De dienst bracht advies uit ten aanzien van de noodzaak en mogelijkheid van beveiliging voor de European Space Research Organization (ESRO). Vermoeden werd, dat de plannen tot beveiliging van deze organisatie inmiddels zijn vervallen.

Het plaatsvervangend Hoofd van het Nato Security Bureau inspecteerde de Nato-beveiliging in Nederland en bracht een oriënterend bezoek aan de N.V. Fokker teneinde zich op de hoogte te stellen van de beveiligingsaspecten van de "Coordinated Weapons Production".

Beszoek werd ontvangen van de Director of Security van de Atomic Energy Commission (USA) en de Directeur van het Beveiligingsbureau van Euratom. De screening van Euratom-personeel ten behoeve van laatstgenoemd bureau, geeft veel werk.

Het hoofd van de afdeling woonde twee vergaderingen van het Nato Security Committee en één van de Beveiligingscommissie voor de Westeuropese Unie bij; dit laatste in verband met het bouwen van een nieuw hoofdkantoor voor het WEU-secretariaat te Parijs.

De systematiek van de personeelonderzoeken werd op verzoek van de militaire inlichtingendiensten uitgebreid besproken, waarbij de conclusie werd bereikt, dat veranderingen niet behoeven te worden aangebracht. Het overleg met de militaire diensten vond normaal voortgang.

De taak van de verschillende sectiechefs van de afdeling werd aan een uitgebreid onderzoek onderworpen.

Gebieden van beveiliging. De leidraad voor de Navo-WEU beveiliging werd aangepast aan het Beveiligingsvoorschrift-II 1961. De resultaten van de door de B.V.D. gehouden NAVO inspecties, waarbij ook enkele particuliere instellingen werden gecontroleerd, werden aan de Minister en het Nato Security Bureau bericht.

Het op peil houden van de beveiliging voor infrastructuuropdrachten en vóór informatie over mogelijke gerubriceerde Navo opdrachten bij de Nederlandse industrie vergde de nodige aandacht.

Het aantal te beveiligen Oetrocibureaux werd met één vermeerderd. Er blijkt reeds een aanzienlijke hoeveelheid aanvragen voor geheime oetrocien uit het buitenland te bestaan.

De nieuwe opzet van de Verboden Plaats bij Economische Zaken blijkt in de praktijk zeer goed te voldoen.

Op verzoek van de Luchtmacht Inlichtingendienst wordt een aantal uitgebreide antecedentenonderzoeken, waarvoor de genoemde dienst zelf niet de mogelijkheden heeft, tijdelijk door de B.V.D. verricht.

Het ontwerpen van een Vertical/Short Take Off Landing Vliegtuig (VSTOL) vergde aandacht voor de beveiliging zowel bij de vliegtuigindustrie als bij enkele bedrijven op het gebied van de moderne rekentechniek.

Beveiligingspraktijk. Een geval van diefstal van tekeningen bij een bedrijf, waar de Koninklijke Marine opdrachten had geplaatst, bracht duidelijk de noodzaak van een goed rubriceringsbeleid naar voren; de Officier van Justitie bleef in het onzekere, of hier al dan niet van gerubriceerde informatie sprake was. De Marine Inlichtingendienst zegde toe, de gehele werkwijze met betrekking tot gerubriceerde opdrachten nad-r met de dienst te onderzoeken.

In het onderzoek naar de verduisteringen gepleegd door de Kanselier van de Nederlandse Gezamenlijke Vertegenwoordiging te Parijs, werd bijstand verleend in verband met de mogelijkheid van complicaties op beveiligingsgebied; hiervan is bij het onderzoek niets gebleken.

Op grond van door de dienst verstrekte rapporten, werden enkele personen in hun proeftijd ontlagen, o.a. bij Buitenlandse Zaken, dan wel niet toegelaten tot gerubriceerde werkzaamheden. Voor enkele personen werd de vereiste "verklaring van geen bezwaar" voor tewerkstelling bij de Internationale Staf van de NAVO niet verstrekt.

Enkele klachtsaken werden op bevredigende wijze afgewikkeld, terwijl één zeer uitgebreid onderzoek werd ingesteld, waarvan het resultaat een moeilijke klachtsaak voortkwam.

De beveiliging van de diplomatieke koerier op Schiphol werd door een wijziging in de organisatorische opzet aanzienlijk verbeterd.

Met SHAPE werd een nieuwe regeling overeengekomen voor de clearance van firma's in het buitenland, bij welke Shape Air Defense Technical Centre gerubriceerde opdrachten wil plaatsen.

De kartotheek voerde een verbetering in op de wijze van naslaan van antecedentenformulieren, die nu betere kansen schept bij het traceren van de gevraagde persoon.

Een instructie werd uitgewerkt hoe de ambtenaren van de afdeling zullen hebben te handelen bij vermoede beveili-

Deze pagina is bij het archiefonderzoek niet aangetroffen.

Opleiding en Voorlichting.

De belangstelling voor de opleidingen, als bedoeld in het Reglement Opleidingen en Examens B.V.D., duurt onverminderd voort.

In de loop der laatste jaren is de deelname aan de door de afdeling Opleiding en Voorlichting verzorgde cursussen van personen, niet behorende tot de B.V.D., sterk toegenomen. Deze categorie vormt, in verhouding tot het aantal ambtenaren van de B.V.D., thans zelfs een grote meerderheid. Deze ontwikkeling maakte het noodzakelijk wederom na te gaan, of de verschillende cursussen wel voldoende op de behoeften, zowel van de dienst als die van zijn verbindingen, zijn afgestemd.

De opzet van de Basiscursus en die van de specialiserende cursussen zijn of worden dan ook opnieuw op hun mérites beoordeeld en zoveel mogelijk op de praktijk van het inlichtingen- en veiligheidswerk van de B.V.D. en van zijn verbindingen afgestemd. Tevens wordt er hierbij naar gestreefd de zelfwerkzaamheid van de cursisten op te voeren, onder meer door opname van meer oefeningen, excursies, onderlinge discussies en anderszins. Ook worden meer gastdocenten, zowel uit de dienst als daarbuiten, ingeschakeld. Hierdoor wordt enerzijds een deskundige behandeling van meer gespecialiseerde onderwerpen en praktijkaangelegenheden verzekerd, anderzijds wordt hiermede de inkrimping van het aantal docenten dat aan de afdeling verbonden is, opgevangen.

Te constateren valt, dat aan het Veiligheidsdienst-diploma een steeds grotere waarde wordt toegekend. In het afgelopen semester kwam dit weer eens duidelijk naar voren onder meer in het personeelsbeleid van het Korps Rijkspolitie. Men stelt daar nl. de tewerkstelling c.q. de handhaving van Districtsinlichtingenrechercheurs afhankelijk van het bezit van dit diploma. Deze gang van zaken is verheugend. Tevens echter heeft dit intern geleid tot het nogmaals zorgvuldig bezien van de procedure van testen, tentamina en examina, gezien de consequenties daarvan.

In het afgelopen halfjaar sloten 17 personen een volledige opleiding voor het Veiligheidsdienstdiploma af met de gebruikelijke examens. Hierdoor is het totaal der uitgereikte diploma's gestegen van 716 op 733.

Aan het examen ter verkrijging van het getuigschrift verbonden aan de zogenaamde Basiscursus namen 22 cursisten deel, t.w.:

- 6 personeelsleden van de Gemeentepolitie
- 4 van de Rijkspolitie
- 3 van de Koninklijke Luchtmacht
- 4 van de Koninklijke Marine
- 1 van de Staatsmijnpolitie en
- 4 van de B.V.D.

Hiervan moesten 2 kandidaten worden afgewezen.

Voorts werden de volgende specialisten-cursussen verzorgd: een zogenaamde Informatie/Observatiecursus, een Beveiligingscursus en een Anti-sabotagecursus. Hieraan namen in totaal 27 cursisten deel, die allen het desbetreffende examen met goed gevolg aflegden.

De serie herhalingscursussen van 2 en 3 dagen, ten behoeve van personeel van Gemeente- en Rijkspolitie, in het bezit van het Veiligheidsdienstdiploma, welke in december 1961 een aanvang nam, werd in januari afgesloten. De deelname aan deze cursussen was, dank zij de medewerking van de desbetreffende verantwoordelijke instanties, 100%. De bijeenkomsten werden gevolgd door 206 ambtenaren van de Gemeente-politie, 23 van de Rijkspolitie, 5 van de Staatsmijnpolitie en 5 van de Spoorwegrecherche.

Met een totaal aantal van 53 deelnemers werden de 3-jarige cursussen Sociologie, hoofdzakelijk voor eigen personeel, voortgezet. Een aantal lessen in Psychologie, bestemd voor de tweede-jaarscursisten Sociologie, werd door een gastdocent verzorgd. In een aantal speciale gevallen werd individuele instructie gegeven.

Aan cursussen van diverse opleidingsinstituten van de Krijgsmacht en de Politie, werd als voorheen medewerking verleend. Voorlichting door middel van lezingen werd gegeven o.a. voor een tweetal faculteitsverenigingen, voor diverse categorieën militairen, en voor beveiligingsfunctionarissen uit het bedrijfsleven, zulks in samenwerking met de afdeling Beveiliging.

Te Heulsun werd ook nu weer een tweetal bijeenkomsten belegd met leidinggevende politiefunctarissen (54). Het accent werd ditmaal gelegd op de contra-spionagetaak van de B.V.D., een en ander in samenhang met de liberalisatie van het grensverkeer.

Door het vertrek van enige personeelsleden, zowel docenten als administratief personeel, ontstond de noodzaak de ontstane vacatures aan te vullen. Dit was mede aanleiding tot een interne reorganisatie van de afdeling en het opstellen van een nieuwe taakomschrijving voor het personeel. Door de splitsing van het afdelingssecretariaat in een organisatie-secretariaat en een documentatie-centrum, zijn de centrale werkzaamheden zoveel mogelijk gescheiden. Dit zal de studie als grondslag voor de opleiding en de voorlichting ten goede komen. Op de tersake ingediende voorstellen ten aanzien van het aantrekken van een organisatie-secretaris, werd, kort voor het afsluiten van de verslagperiode, gunstig beschikt.

In het kader van bedoelde reorganisatie kon tevens aandacht worden besteed aan enige verbeteringen in de huisvesting van de afdeling, welke overigens in menig opzicht gebrekkig blijft.

De Commissie, belast met het toezicht op de Examens, verbonden aan de opleidingen genoemd in het Reglement Opleiding en Examens Binnenlandse Veiligheidsdienst, kwam in haar nieuwe samenstelling, zoals deze het vorig jaar door de Minister was geformeerd, gedurende de afgelopen verslagperiode eenmaal bijeen ter bespreking van de resultaten behaald door de deelnemers aan het examen verbonden aan de zogenaamde Basiscursus. Voor het overige konden de werkzaamheden verbonden aan de andere cursussen, door de Voorzitter van deze Commissie, met de leden der Commissie schriftelijk worden afgedaan.

Voorts werd door de Voorzitter in een speciale daartoe in de De Lairessaal bijeengeroepen samenkomst, het Veilig-

heidsdienstdiploma uitgereikt aan 26 geslaagden, behorende respectievelijk tot de Gemeentepolitie (8), het Wapen der Koninklijke Marechaussee (5), de Spoorwegrecherche (4), de Koninklijke Luchtmacht (3), de Rijkspolitie (3) en de B.V.D. (3). Het Diensthoofd, de Algemeen Inspecteur van het Korps Rijkspolitie en overige Chefs van de betrokkenen of hun vertegenwoordigers waren daarbij aanwezig.

Ten aanzien van de voorlichtende taak van de afdeling kan worden gesteld, dat zich bepaalde wijzigingen voordoen. Vroeger lag het zwaartepunt op de voorlichting over het communisme in het algemeen en over de Oost-West verhouding. Thans wordt meer voorgelicht over onderwerpen als "De plaats van de B.V.D. in de Nederlandse samenleving", "De subversieve zijde van het communisme" en "De verschijningsvormen van het communisme hier te lande".

Met betrekking tot de voorlichting omtrent de dienst zelve wordt, voorzover de veiligheid zulks toelaat, gestreefd naar een grotere mate van openheid. Als voorbeeld hiervan kan worden gewezen op de voorbereiding van een aantal publicaties omtrent de taak en werkwijze van de B.V.D. in enige Nederlandse persorganen.

In een tweetal besprekingen met Drs. Chef Afdeling Voorlichting Ministerie van Binnenlandse Zaken, werd met betrekking tot de voorlichting omtrent de B.V.D., zowel aan de pers als aan anderen, overeengekomen, dat de afdeling Opleiding deze voorlichting in principe zal versorgen. Daarnaast zal ten behoeve van de afdeling Voorlichting Binnenlandse Zaken een kort overzicht van de plaats van de B.V.D. in de Nederlandse samenleving worden samengesteld.

In de verslagperiode werd de afdeling veelvuldig door de pers, d.w.s. vertrouwde perscontacten, over actuele gebeurtenissen geraadpleegd.

Contacten Buitenland

Door de Chief Liaison Officers van respectievelijk de Canadese en de Australische Dienst, beiden in Londen gevestigd, werden bezoeken aan de Dienst gebracht, terwijl eveneens verschillende medewerkers van andere zusterdiensten voor besprekingen naar Nederland kwamen. Het Hoofd van de dienst bracht o.a. bezoeken aan Brussel en Londen. De heer Kuipers bezocht op zijn terugweg van de Antillen zowel de Amerikaanse inlichtingendienst als de veiligheidsdienst, waarbij nuttige inlichtingen werden verkregen.

De hoeveelheid ontvangen en verzonden brieven bleef vrijwel stationair.

Een verslag over de voorjaarsvergadering van het NAVO "Special Committee" werd reeds afzonderlijk ingediend.

Contacten Binnenland

De verhouding met de zogenaamde politieverbindingen bleef in verslagperiode hetzelfde gunstige beeld vertonen dat in de laatste jaren is bereikt. Er waren de gebruikelijke contacten: bezoeken aan de korpschefs, districtscommandanten en het hoofd van de Grensveiligheidsdienst der Koninklijke Marechaussee; voorts besprekingen met lagere ambtenaren van de inlichtingendiensten in hoofdzak betrekking hebbend op het operationele werk en tenslotte met de belangrijkste verbindingen bovendien nog de driemaandelijke bijeenkomsten bij de dienst (respectievelijk op 20 en 22 maart en 26 juni).

De vergaderingen van 20 en 22 maart werden bijgewoond respectievelijk door de Directeur-Generaal van Politie en de Procureur-Generaal fgd. Directeur van Politie te 's-Gravenhage; die van 26 juni door de Directeur-Generaal voornoemd. De Chef van de Afdeling Politie van de Directie O. O. en V. was uitgenodigd, doch was verhinderd. Tijdens laatstbedoelde bijeenkomst welke gezamenlijk was voor de beide groepen,

werd het voorontwerp behandeld waarvan de bespreking in het vorig verslag binnen niet al te lange tijd in het vooruitzicht was gesteld. De richtlijnen voor het verstrekken van politieke gegevens door de politie aan derden, zoals ontworpen door de bewuste werkgroep, werden in beginsel alle eenstemmig aanvaard; slechts op enkele punten werd een aanvulling of wijziging aan de praktijk ontleend voorgesteld. Het voorontwerp is thans teruggesteld in handen van genoemde werkgroep voor het samenstellen van het definitieve ontwerp, dat vervolgens zal worden aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken, aan wie zal worden gevraagd de richtlijnen te doen uitgaan.

Hoe noodzakelijk het is op dit terrein enige voorlichting te hebben, bleek andermaal uit een foutief gebruikt politiek gegeven door het gemeentebestuur van een gemeente in Noord-Holland ter gelegenheid van een sollicitatie bij het onderwijs. Dit verkeerd gebruik, waar de B.V.D. geheel buiten stond, was aanleiding tot een protestschrijven aan deze dienst van de echtgenoot van de betrokken sollicitante. Door een gesprek, dat dezernijds met de betrokken burgemeester en korpschef is gevoerd, werd de mogelijkheid geschapen het gebeurde zoveel mogelijk recht te zetten.

In het vorig verslag werden symptomen gereleveerd die er op wijzen dat het personeelstekort bij sommige politiekorpsen de taakvervulling van de I.D. nadelig dreigt te gaan beïnvloeden. Deze symptomen zijn intussen door meerdere gevolgd, in zodanige mate en graad dat de vraag op welke wijze dit zal kunnen worden opgevangen, thans in beschouwing moet worden genomen. Een op dit punt betrekking hebbende nota is de Minister toezonden.

Aan de conferenties in Heerlen op 2, 3 en 4 mei j.l. werd door twee groepen deelgenomen: een van korpschefs van kleinere gemeenten, die een dergelijke conferentie voor het laatst in 1958 hadden bijgewoond, en een groep van nieuwbenoemde korpschefs. Behalve door een goede onderlinge verstandhouding werden deze samenkomsten door vruchtbare discussies gekenmerkt.

Dezernijds zeer verwelkomd is de circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken over de taakverdeling tussen de plaatselijke inlichtingendiensten en de B.V.D., welke in deze verslagperiode werd toezonden aan de Commissarissen der Koningin, om via de burgemeesters aan de korpschefs te worden uitgereikt. Eindelijk swart op wit te hebben enige afbakening van de sterk variërende werkzaamheden op het inlichtingen- en veiligheidsterrein, is een feit dat allerwege met vreugde is begroet. Van de zijde van de Commissarissen der Koningin en Burgemeesters werd geen enkel commentaar vernomen.

Andermaal werd een aantal nieuw-benoemde korpschefs van Gemeentepolitie en districtscapitaneuten van de Rijkspolitie bezocht en voorbereid op hun verantwoordelijkheid en samenwerking met de B.V.D.. Ook werd een burgemeester in de provincie Groningen op zijn verzoek geadviseerd met betrekking tot de organisatie van de plaatselijke I.D.. Met

een Commissaris der Koningin werd het operationele werk in een tweetal gemeenten in zijn gewest besproken.

Wederom werd met de Procureurs-Generaal, fgd. Directeuren van Politie, regelmatig vergaderd en met de Directeur-Generaal van O. O. en V. een tweetal malen, terwijl eveneens met enkele Commissarissen der Koningin contact werd opgenomen betreffende de stand van het extremisme in hun provincies.

Met de B.V.D.-Kamercommissie vond op 13 juni samenkomst plaats.

Diversen.

In verslagperiode is in de Benelux Commissie voor het Personenverkeer het - in het vorig Panorama van werkzaamheden van de dienst gereleveerde - onderwerp ter sprake gekomen, namelijk dat van de verbetering van de samenwerking tussen de veiligheidsdiensten der drie landen. Door de gedelegeerde van de Belgische veiligheidsdienst is daarbij ronduit toegegeven, dat zijn dienst, ondanks alle pogingen die in die richting zijn gedaan, nog steeds niet over voldoende personeel beschikt om te kunnen voldoen aan de eisen welke sedert de opheffing van de personencontrole aan de binnengrenzen van de Benelux op het gebied van bedoelde samenwerking mogen worden gesteld.

Bealoten is deze eisen door een speciale studie-subcommissie duidelijk te laten formuleren. Dit is gebeurd. De Commissie moet thans nog beslissen welke aanbevelingen zij terzake zal kunnen doen.

Een ander saillant onderwerp, dat in de Commissie ter sprake is gekomen, is de harmonisatie van het in de drie landen te voeren beleid inzake de binnenkomst van en de afgifte van visa aan vreemdelingen, die wensen deel te nemen aan communistische congressen of communistische culturele manifestaties. Hierover werd afzonderlijk gerapporteerd.

Van Belgische zijde blijft men verder met klem aandringen op invoering in Nederland van een persoonsbewijs. Het gemis van een dergelijk bewijs is een essentiële belemmering genoemd voor de uitvoering van de Overeenkomst inzake de opheffing van de personencontrole aan de intra-Beneluxgrenzen, welke het vrije verkeer binnen de drie landen beoogt. Nederlanders kunnen thans nl. alleen aan dit verkeer deelnemen wanneer zij zich voorzien hebben van een paspoort of een toeristenkaart.

Het Hoofd van de dienst is in de gelegenheid geweest deze aangelegenheid ten departemente mondeling toe te lichten.

De beschouwing van een aanvulling van de Nederlandse spionage-strafwetgeving is op gang gebracht door toezending aan het Ministerie van Justitie van een nota, waarin de probleemstelling, zoals de dienst die ziet, is aangegeven.

Afdeling Per-
soneelszaken.

Personeel. In verslagperiode is ten aanzien van drie oud-personeelsleden bemiddeling verleend ter verkrijging van pensioen, te weten een geval van uitgesteld pensioen en twee gevallen van weduwe-pensioen, waaronder een geval waarin de weduwe in eerste instantie door de Pensioenraad was afgewezen. Met betrekking tot het bij de Pensioenraad ingediende bezwaarschrift ten behoeve van de weduwe van een technisch assistent, vermeld in het verslag van het 1e halfjaar 1961, is in voor belanghebbende gunstige zin beslist, als gevolg waarvan haar alsnog een weduwe- en wezenpensioen werd toegekend.

In twee gevallen is invaliditeitspensioen toegekend, waarvan een eerst na indiening van een bezwaarschrift.

Met ontslag verlieten de dienst vijf mannen en negen vrouwen. Tot de mannen behoorden de hoofdamtenaar, ten aanzien van wie het verslag over het 2e halfjaar 1961 vermeldde, dat hem met het oog op de verwerving van een functie in het bedrijfsleven buitengewoon verlof was verleend, en twee personen die eveneens in de particuliere sector hun positie konden verbeteren. Van de vrouwen gaf er één de voorkeur aan een Overheidsfunctie elders, ondanks de omstandigheid dat de overgang slechts in een lagere bezoldigde rang kon plaatsvinden. Twee emigreerden, drie gingen over naar het particuliere bedrijfsleven, twee traden in het huwelijk en één beëindigde het dienstverband in verband met huiselijke omstandigheden.

In dienst traden elf mannen en zeven vrouwen. In verschillende dagbladen werd een advertentie geplaatst teneinde jonge medewerkers die minstens een opleiding aan een 5-jarige HBS hadden voltooid, aan te trekken. Op deze advertentie werden 388 brieven ontvangen. Als resultaat van deze werving werden 4 jonge case-workers in opleiding genomen. Bedroeg het aantal vacatures voor lager vrouwelijk personeel op 1 januari 1962 zes, per 1 juli 1962 bestond er behoefte aan zeven krachten; de voorziening daarin gaat nog altijd met moeilijkheden gepaard, in verband waarmee de relatie met 2 boven-65-jarigen nog niet kon worden verbroken. Naast genoemde twee vrouwelijke krachten bevonden zich in verslagperiode nog drie mannelijke personen boven de 65-jarige leeftijd in dienst, namelijk twee technici en één vertaler, intussen vielen er op het moment van de totstandkoming van dit verslag voor het derde kwartaal 1962 nog geen nieuwe vacatures in de categorie lager vrouwelijk personeel te verwachten.

Gebleken is dat de thans weer noodzakelijk geworden aantrekking van enkele krachten uit politie-kringen bezwaarlijk is uit te voeren als gevolg van de reeds plaats gehad hebbende en nog te verwachten verbeteringen in de honorering van het politiepersoneel. Deze verbeteringen hebben eveneens hun weerslag gevonden bij de in dienst zijnde oud-politieambtenaren, bij wie de mogelijkheid van een verbetering van hun honorering is gaan leven. In verband hiermede is verzocht om toezending van de voorstellen met betrekking tot de honorering van het politiepersoneel, de gronden waarop deze zijn gebaseerd en het rapport van de zogenaamde Commissie, teneinde aan de hand daarvan te kunnen nagaan in hoeverre wijziging in de honorering van de onderzoekingsambtenaren noodzakelijk en redelijk is.

Bevorderd werden in verlagperiode vierenvijftig personeelsleden, te weten: 7 hoofd-, 34 middelbare- en 13 lagere ambtenaren.

Gratificaties op grond van bijzondere dienstprestaties waren er in het verstreken halfjaar niet. Aanvragen ter verkrijging van een tegemoetkoming in betaalde ziektekosten (5%-regeling) werden in seven gevallen bij het departement ingediend, namelijk in één geval voor een hoofdamtenaar en in zes gevallen voor middelbare ambtenaren.

Disciplinaire straffen werden opgelegd in twee gevallen, beide middelbare ambtenaren betreffende, en bestaande in vermindering van salarisanciënniteit, respectievelijk berisping.

Ongevallen deden zich in het afgelopen tijdvak negen maal voor. Daarvan werden er zes aangemerkt als dienstongevallen en één als zodanig door de Raad van Arbeid afgewezen, terwijl in twee gevallen nog geen uitspraak werd gedaan.

Personelsbeoordeling. De personelsbeoordeling had verdere voortgang, zowel bij herhaling (afdeling ACD) als voor het eerst (afdeling E en afdeling G). De nieuwe methode vindt thans toepassing bij de afdelingen ACD en PZ, het bureau Financiën en Inwendige Dienst, en bij de afdelingen E en G. Taak-onderzoek en -beschrijving had bij verschillende afdelingen plaats zowel ten behoeve van de personelsbeoordeling als om andere redenen, verband houdende met het promotie-mutatiebeleid en de organisatie.

Maatschappelijk werk. Gevallen waarin tot inschakeling van de hulp van de maatschappelijk werkster werd overgegaan deden zich gedurende het afgelopen halfjaar in toenemende mate voor. De groei van het aantal personeelsleden, dat zich tot haar wendde met verzoeken om advies en steun in problemen die verband hielden met huisvestingszorgen, ziekten, moeilijkheden thuis en in de werksfeer, valt wel voornamelijk toe te schrijven aan het feit, dat eind vorig jaar en begin dit jaar voor alle afdelingen van de dienst uiteenzettingen werden gegeven van doel en taak van het maatschappelijk werk in zijn huidige vorm.

Voorts leidde wekelijks contact van de maatschappelijk werkster met en scholing in de psychodiagnostiek tot een vruchtbare samenwerking met de bedrijfspsycholoog.

Overleg. De Commissie van Overleg kwam eenmaal bijeen. In deze vergadering gaf de aan de dienst verbonden bedrijfsarts enige algemene indrukken weer, zoals hij die bij de uitoefening van zijn taak tot dusverre had verkregen. Formele afdoening kon worden gegeven aan de kwestie der vaste reizen voor het E.A.-personeel, en aan die van de vergoeding voor extra- en piket-dienst der vervoersbeambten. Voorts kon worden medegedeeld, dat sociaal fonds en ideeënbus thans het slotstadium van hun totstandkoming hadden bereikt.

Bureau Financiën
en Inwendige Dienst.

In april 1962 zijn de gegevens voor de ontwerp-begroting 1963 ingediend, waarbij voorgesteld is te mogen rekenen op een personeelsbezetting van 604 man, met handhaving van het op het personeelsartikel uitgetrokken bedrag. De voorgestelde wijziging in de formatiesterkte van 600 man tot 604, behoeft niet gepaard te gaan met een verhoging van de voor personeel toegestane fondsen, aangezien de ervaring heeft geleerd dat het door de algemene personeelsschaarste en door de bijzondere moeilijkheid om voor bepaalde taken geschikte personen te vinden niet mogelijk is alle plaatsen het gehele jaar bezet te doen zijn. De voorgestelde uitbreiding met 4 man is gewenst geoordeeld om de sectie, die een instruerende taak heeft ten aanzien van het inlichtingenwerk in de verschillende gemeenten, op peil te brengen. Tengevolge van de krappe personeelsbezetting bij de politie krijgt dit inlichtingenwerk in vele gemeenten immers niet meer de volledige aandacht welke het behoeft. Verder is gedacht aan een versterking van het aantal vertalers en het personeel dat belast is met de uitwerking van speciale gegevens. Na enkele besprekingen met het hoofd van de departementsafdeling, die met de voorbereiding van de algemene begrotingsvoorstellen is belast, is, hoewel de redelijkheid van de voorgestelde uitbreidingen werd ingezien, uit algemene departementale beleidsoverwegingen besloten het plafond van 600 man niet te verhogen, met dien verstande dat de "gemiddelde" bezetting jaarlijks het totaal van 600 man niet mag te boven gaan en het toegestane begrotingsbedrag niet wordt overschreden.

Vervoer. Het streven blijft er in deze sector op gericht in de behoefte aan dienstvervoer per auto te voorzien met behulp van kleine auto's, welke niet door vervoersbeambten (chauffeurs) maar door de ambtenaren zelf worden bestuurd.

Voor de premie schadevrij rijden gedurende het 2e halfjaar 1961 zijn alle vervoersbeambten (dertig man) in aanmerking gekomen. Voor de premie over het 1e halfjaar 1962 werden van de dertig vervoersbeambten vierentwintig voorgedragen; ten aanzien van twee hunner werd nog geen uitsluitsel met betrekking tot de schuldvraag ontvangen.

Aan de in vorige overzichten gememoreerde moeilijkheden rond de luchtverversing in het souterrain van het gebouw Stadhoudersplantsoen 25/31 waar de sectie Vervoer gevestigd is, is, naar het lijkt, een eind gekomen. Door de Rijkgebouwendienst is een 4-tal exhausters geplaatst, welke in staat worden geacht voor een voldoende luchtverversing te zorgen.

Centrale
Documentatie.

Werkzaamheden. Mede ter meerdere uitsparing van ruimte werd definitief gebroken met het systeem van archiefberging in ladenkasten en dozen op stellingen. Overgegaan werd op het zogenaamde Zippel-hangnappensysteem, waarvoor het materiaal juist tegen het einde van dit semester ontvangen werd.

Van de Minister van Binnenlandse Zaken werd toestemming ontvangen om tot onmiddellijke vernietiging over te gaan van stukken voorzover na kennisneming ervan gebleken is, dat zij slechts gegevens van momentele informatieve waarde dan wel een herhaling van reeds bekende gegevens bevatten. De wijze van uitvoering hiervan werd met de verschillende bewerkende afdelingen besproken.

Bij de afsluiting van dit semester kon gelukkig geconstateerd worden, dat de achterstandcijfers geen aanleiding gaven tot klachten.

Gedurende verslagperiode werden 20.784 stukken geregistreerd tegen 20.268 gedurende het laatste halfjaar 1961 en 23.025 gedurende het eerste halfjaar van 1961.

In de kartotheek werden naslagen verricht tegen in het vorige semester en in het eerste semester van 1961. Voor het eerst sedert geruime tijd doet zich dus weer een toename van werkzaamheden bij dit onderdeel van de afdeling voor.

De bibliotheek leende 1.105 boeken en tijdschriften uit tegen respectievelijk 1.114 en 1.315 in het 2e en 1e semester van 1961. Voor wat betreft het aantal verstrekte inlichtingen door de bibliotheek bedragen deze cijfers respectievelijk 437, 537 en 419.

